

การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย
The Development of Cultural Tourist Attractions of
Border Communities in Chiang Rai Province

พระวีระศักดิ์ ธีรังกูโร¹, พระครูวินัยธโรเนก เตชวโร, พระคมสัน ฐิตเมธโส
และดาวเหนือ บุตรสีทา
PhraWeerasak theerangguro¹, Phrakruvinaiton Anektecavaro, Phrakomsan Ditamathaso
and Daonue budsita

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding¹ E-mail: weerasak4012@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย และ 3) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสอบถาม ควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุมชนบ้านสบรวก จำนวน 329 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม และเทคนิควิธีวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 10 รูป/คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท (Content Analysis Technique)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย พบว่า ชุมชนได้ให้ความร่วมมือต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ที่จะช่วยกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภายในชุมชน ทั้งให้เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาศึกษาด้านประวัติศาสตร์ ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนแห่งนี้ และสิ่งที่ชุมชนควรให้ความสำคัญ คือ การบริการนักท่องเที่ยวที่ทำให้ชุมชนได้มีรายได้และเสริมความมั่นคงของคนในชุมชน

2. การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย ที่มีจะเกิดขึ้นภายในชุมชนได้แก่ การจัดระเบียบร้านค้าในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงด้านการจราจร และพื้นที่บริเวณจอดรถไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวที่มีปริมาณมาก ขาดเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาด รวมไปถึงมาตรการรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนยังทั่วถึง และการให้ข้อมูลข่าวสารในแหล่งท่องเที่ยวยังไม่กว้างขวาง

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย คือ การฟังความคิดเห็นต่อการประชุมคือการพัฒนา ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงคนในชุมชน ควรให้การช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่นักท่องเที่ยว และการก่อสร้างในสถานที่ท่องเที่ยว ควรสร้างให้กลมกลืนต่อสถานที่ท่องเที่ยว รวมไปถึงการดูแลความสะอาดในสถานที่ท่องเที่ยว ให้ดียิ่งขึ้นเพื่อให้เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว, ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, ชุมชนตามแนวชายแดน

Abstract

The research consists of three main objectives, namely: 1) to study the potential of development of cultural tourist attractions of border communities in Chiang Rai Province; 2) to develop the potential of cultural tourist attractions of border communities in Chiang Rai Province; and 3) to analyze the potential of cultural tourist attractions of border communities in Chiang Rai Province. The research was the Mixed Methods: Quantitative Research by survey research and Qualitative Research. The data collection was conducted with the help of questionnaire. The sample of this study consisted of 329 people living in Ban Sopruak The data were analyzed by statistical techniques such as Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, F-test, One-Way ANOVA and Least Significant Difference: LSD. And for Qualitative Research, the data collection was conducted by In-depth Interview with 10 key-informants; and finally, the Content Analysis Technique was used for data analysis.

1. Meanwhile, the development of cultural tourist attractions' potential of border communities, Chiang Rai Province, has been found that community has cooperated to develop tourist attractions by helping to protect the arts

and culture within the community, and allow visitors to study history, traditions and culture of this community. Additionally, the community should pay great attention on the tourist services for more profitable and security of people in community.

2. As for problems and obstacles often occurring within community, it has been found that organizing local shops, the traffic and parking space are not enough for tourists. And also community lacks staff members to make cleanliness, safety measures, as well as good enough information in the tourist attractions.

3. Recommendations: the working staff should listen to the meeting public opinions to find solutions of said problems. And also people in the community should help to take care of tourists, and construction in tourist attractions should be created to blend in with the tourist attraction including clean-care in tourist attractions as much as it should be in order to impress tourists.

Keywords: development of tourist attractions, cultural tourist, border communities

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมมีความตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมเทศกาลการท่องเที่ยวรวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้น การตื่นตัวต่อวัฒนธรรมประกอบกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่เป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังจะเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้กลายเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในยุโรป อีกทั้งประเทศอื่น ๆ ได้พยายามที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศ นอกจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศ แล้วนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระดับประเทศ และระดับภูมิภาค นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป (กาญจนา แสงลิมสุวรรณ, 2555 : 139)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและโดดเด่น ไปตามภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งแตกต่างจากชนชาติอื่น ๆ โดยเฉพาะวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีรูปแบบวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศาสนา ความเชื่อ และพฤติกรรมของแต่ละภาคที่แตกต่างกัน แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้ จากความแตกต่างดังกล่าวนี้ทำให้ประเทศไทยมีแหล่งทรัพยากรทาง

วัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก (แนวทางพัฒนาการตลาดนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ เชียงราย, 2552) และยังคงไว้ประเพณีที่ดั้งเดิมมีคุณค่า สร้างความภูมิใจของชาวไทยทุกคนจึงก่อให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ชวนประทับใจ ในแต่ละภูมิภาค เพื่อสัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตคนไทยในดินแดนต่าง ๆ ที่มีศิลปวัฒนธรรมอันบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยที่มีความเจริญรุ่งเรืองจนเป็นที่ชื่นชอบของนานาประเทศที่ได้พบเห็นความงดงามในศิลปวัฒนธรรมไทยทำให้นักท่องเที่ยวได้ทำความรู้จักกันแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมและความคิดเห็นซึ่งกันและกันก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันยิ่งการท่องเที่ยวทวีความสำคัญมากขึ้นเพียงใดยิ่งจะเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและเกียรติภูมิของประเทศให้เป็นที่รู้จักแก่ชาวโลกมากขึ้นเพียงนั้น แสดงให้เห็นถึงความมีชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และโบราณคดี รวมทั้งเป็นชาติที่เก่าแก่มีศิลปะและสถาปัตยกรรมที่ เจริญรุ่งเรืองมาก่อน การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนก่อให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่คือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมหรือชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชุมชนท้องถิ่นนั้นจัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินพร้อมทั้งได้ศึกษาความเชื่อ ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมมีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างดีรวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นให้มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548: 15-16) และจึงเห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม เทศกาลรวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้นทั้งนี้การตื่นตัวต่อวัฒนธรรม ประกอบกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่เป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้กลายเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และสามารถนารายได้เข้าสู่ประเทศและนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระดับประเทศและระดับภูมิภาคแล้วการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปสำหรับประเทศไทยแล้วการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สร้างรายได้ และการจ้างงานให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมากอย่างไรก็ดีท่ามกลางการแข่งขันของตลาดท่องเที่ยวที่สูงขึ้น กระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยว และมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและได้มีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลานาน

จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดที่อยู่เหนือสุดของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานคร 829 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 11,678 ตารางกิโลเมตร ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา มีที่ราบอันอุดมสมบูรณ์ริมฝั่งแม่น้ำหลายสาย (ททท.สำนักงานจังหวัดเชียงราย, 2552) และมีจุดเด่น

ในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่มีความสวยงาม แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหลากหลาย นอกจากนี้ จังหวัดเชียงรายยังมีจุดเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน จึงมีความได้เปรียบในเรื่องสถานที่ตั้ง เช่น อำเภอแม่สาย ติดกับ แขวงท่าซี้เหล็ก รัฐฉาน ประเทศเมียนมาร์ อำเภอเชียงของ อยู่ฝั่งตรงกันข้าม เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว ประเทศลาว จึงเป็นอำเภอที่พัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ที่มีการขนส่งสินค้าไปต่างประเทศ คือ ประเทศลาว โดยผ่านสะพานมิตรภาพแห่งที่ 4 ไปเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว จนไปถึงประเทศจีน และอำเภอเชียงแสนเป็นอำเภอหนึ่ง ติดกับชายแดน 2 ประเทศ ซึ่งมี แม่น้ำโขงกั้นชายแดน คือ ประเทศเมียนมาร์ ประเทศลาว และประเทศไทยที่บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามชายแดน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเชียงราย ซึ่งยังคงไว้ความเป็นธรรมชาติ วัฒนธรรม และประเพณี ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ บรรพบุรุษจนถึงยุคปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นช่วงเทศกาลวันทำการทั่วไปหรือวันหยุดสุดสัปดาห์ มักจะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติได้มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย คือ บ้านสบรวก (สามเหลี่ยมทองคำ) เป็นหมู่บ้านนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเยี่ยมชมศิลปวัฒนธรรม และสินค้าพื้นบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้าน ถ้าเป็นช่วงเทศกาล โดยเฉพาะเทศกาลปีใหม่ และเทศกาลสงกรานต์ ในบริเวณชุมชนบ้านสบรวก มักจะแออัดไปด้วยนักท่องเที่ยวจำนวนมากจึงมักเกิดปัญหาที่ชุมชนได้หลายอย่าง เช่น ปัญหาที่จอดรถของนักท่องเที่ยว ปัญหารถติด และปัญหาขยะมูลฝอย มักเป็นผลกระทบในแต่ละปี ถ้าหากไม่ได้รับการฟื้นฟูที่ดีและทันเวลา ทำให้ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนตามแนวชายแดนจะลดน้อยลงไป และในอนาคตอาจทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงไปด้วย (นางกนกอร รัตนอุดมสวัสดิ์, 2545) และการศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ก็จะต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนในพื้นที่ โดยให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม เพื่อจะได้ช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนของตนให้คงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ และคงความเป็นธรรมชาติ เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงรายต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงรายเฉพาะพื้นที่บ้านสบรวก (สามเหลี่ยมทองคำ) โดยจะศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของในพื้นที่ชุมชน และแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการพัฒนาโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดเชียงราย
3. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดเชียงราย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนมี เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, สถานภาพภายในครอบครัว ต่างกันการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดเชียงรายจึงแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ การรวมกลุ่มของคนในชุมชน, การเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม, การทำกิจกรรมการท่องเที่ยว และปัจจัยในชุมชนต่างกัน การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย จึงแตกต่างกัน

ระเบียบวิธีวิจัย

1) รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research)

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย โดยการสอบถามประชาชนในหมู่บ้าน บ้านสบรวก ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จำนวน 329 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีการแอลเอสดี

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) จากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญชุมชน บ้านสบรวก ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 10 รูป/คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ครั้งนี้

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย จำนวน 7 ด้านได้แก่

- 1.1 ด้านลักษณะทางกายภาพ
- 1.2 ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
- 1.3 ด้านการบริการนักท่องเที่ยว
- 1.4 ด้านการมาตรการรักษาความปลอดภัย
- 1.5 ด้านการทำแผน/กิจกรรมการท่องเที่ยว
- 1.6 ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร
- 1.7 ด้านการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว

2. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มที่ 1 ประชากรที่อาศัยในชุมชนบ้านสบสบรวก ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยวิธีการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 1) เจ้าคณะตำบลเวียง เขต 2 2) กำนันตำบลสบรวก 3) สารวัตรกำนันตำบลเวียง 4) เจ้าของพิพิธภัณฑสถานบ้านฝิ่น 5) ตัวแทนชุมชนบ้านสบรวก จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน

กลุ่มที่ 2 คือ ประชากรที่อาศัยบ้านสบรวก หมู่ที่ 1 ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จำนวน 1,863 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มประชากรตัวอย่าง จำนวน 329 คน โดยกำหนดขอบเขตด้านสถานที่คือ ชุมชนบ้านสบรวก หมู่ที่ 1 ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย 6 เดือน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย มีประเด็นอภิปรายผล ดังนี้

การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย ประชากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นระดับการพัฒนาโดยรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้จากการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงรายและชุมชนส่วนใหญ่จะเห็นถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมรวมถึงการบริการนักท่องเที่ยวอย่างมีรูปแบบ และการให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมกิจต่อการจัดกิจกรรมของคนในชุมชน เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านได้ ดังนี้

1. ด้านลักษณะทางกายภาพ ประชาชนมีความคิดเห็นระดับการพัฒนาต่อการพัฒนา ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีความเหมาะสมในการท่องเที่ยวทุกฤดูกาล และมีความโดดเด่นในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของคนในชุมชน มีความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และมีการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวทางด้านกายภาพที่เหมาะสม

2. ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประชาชนมีความคิดเห็นระดับการพัฒนาต่อการพัฒนา ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ มีความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบค้นได้ ในพื้นที่ชุมชนแห่งนี้ได้มีวิถีชีวิตที่มีความเชื่อทางพระพุทธศาสนา และมีการเผยแพร่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น และมีผู้นำชุมชนได้ให้ความสนใจต่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมในชุมชนแห่งนี้

3. ด้านการบริการนักท่องเที่ยว ประชาชนมีความคิดเห็นระดับการพัฒนาต่อการพัฒนา ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัย ประชาชนมีความคิดเห็นระดับการพัฒนาต่อการพัฒนา ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ คนในชุมชนให้ความร่วมมือในการรักษาความปลอดภัย และมีความปลอดภัยจากเหตุอาชญากรรม และมีหน่วยงานที่รับผิดชอบที่ดูแลรักษาอยู่เป็นประจำ และชุมชนได้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ

5. ด้านการทำแผน/กิจกรรมการท่องเที่ยว ประชาชนมีความคิดเห็นระดับการพัฒนาต่อการพัฒนา ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

6. ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร ประชาชนมีความคิดเห็นระดับการพัฒนาต่อการพัฒนา ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีการให้ข้อมูลที่หลากหลาย โดยนำเทคโนโลยีเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร รวมไปถึงการให้ข้อมูลต่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของคนภายในชุมชน และให้ความสำคัญต่อการให้ข้อมูลข่าวสาร

7. ด้านการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนมีความคิดเห็นระดับการพัฒนาต่อการพัฒนา ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีการนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา มี

การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการปรับปรุงแก้ไข ปัญหาได้อย่างชัดเจน

ชุมชนชาวจีนยูนานบ้านยาง ยังคงรักษาเอกลักษณ์ด้านความเชื่อและค่านิยมตามวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนมาตั้งแต่บรรพบุรุษอย่างแน่นแฟ้น ซึ่งนักท่องเที่ยวไม่จำเป็นที่จะต้องเดินทางไปไกลถึงประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่สามารถศึกษาจากขนบธรรมเนียม ประเพณีและวิถีชีวิตแบบชาวจีนยูนานได้ในชุมชนบ้านยางแห่งนี้ ตั้งแต่สภาพของบ้านเรือน การแต่งกาย การใช้ภาษาพูด การใช้ภาษาเขียน หรือแม้แต่การประกอบอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวจีนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ชุมชนบ้านยาง ยังได้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยวทั้งทางด้านที่พักแบบโฮมสเตย์ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะมีโอกาสได้สัมผัสบรรยากาศของพี่น้องชาวจีนที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ภายใต้ความหลากหลายของศาสนาและความเชื่อ โดยเฉพาะศาลเจ้า เจ้าแม่กวนอิม พุทธศาสนา คริสต์ศาสนา และอิสลาม เป็นต้น การได้ชิมและรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพอันเลิศรสของชาวจีน เช่น สุกี้ยูนาน ชาหมูหมั่นโถงและไก่ดำตุ๋นยาจีน เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย มีทั้ง 7 ด้าน ของประชาชนที่อยู่อาศัยในบ้านสบรวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม รองลงมาคือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านการบริการนักท่องเที่ยว ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัย ด้านการทำแผน/กิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นระดับการพัฒนาต่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นระดับการพัฒนาต่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย ไม่แตกต่างกัน

2. การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย พบว่า ชุมชนได้ให้ความร่วมมือต่อการพัฒนาแหล่งเที่ยว ที่จะช่วยกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภายในชุมชน ทั้งให้เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาศึกษาด้านประวัติศาสตร์

ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนแห่งนี้ และสิ่งที่ชุมชนควรให้ความสำคัญ คือ การบริการนักท่องเที่ยวที่ทำให้ชุมชนได้มีรายได้และเสริมความมั่นคงของคนในชุมชน

ปัญหา อุปสรรค ต่อ ส่วนปัญหาที่มักเกิดขึ้นในการแสดงศักยภาพภายในชุมชนได้แก่ การจัดระเบียบร้านค้าในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงด้านการจราจร และพื้นที่บริเวณจอดรถไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวที่มีปริมาณมาก ขาดเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาด รวมไปถึงมาตรการรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนยังทั่วถึง และการให้ข้อมูลข่าวสารในแหล่งท่องเที่ยวยังไม่กว้างขวาง

ข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย คือ การฟังความคิดเห็นต่อการประชุมเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงคนในชุมชนควรให้การช่วยเหลือดูแลใส่ใจในนักท่องเที่ยว และการก่อสร้างในสถานที่ท่องเที่ยว ควรสร้างให้กลมกลืนต่อสถานที่ท่องเที่ยว และการดูแลความสะอาดในสถานที่ท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1) หน่วยงานภาครัฐและเอกชนหรือองค์กรต่างๆ ควรให้ความสนใจต่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวภายในพื้นที่ชุมชน และสถานที่ท่องเที่ยวที่ใกล้เคียง

2) หน่วยงานภาครัฐ ควรมีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและมีแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับคนในชุมชนโดยการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ข้อบังคับ โครงการ โดยมีการลงประชามติ เพื่อให้ประชาชนนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย คือ บ้านสบรวก

3) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเอาใจใส่ดูแล ช่วยเหลือ และบรรเทาสาธารณภัยแก่ ประชาชนได้ทั่วถึง โดยมีการจัดทำแผนพัฒนาในด้านคมนาคมสำหรับเส้นทางการเดินทาง เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ดังนี้

1) ต้องนำปัญหาความและสร้างความเดือดร้อนในแหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่

ชุมชนนำไปนำแก้ไขอย่างเร่งด่วนมาตรการแก้ปัญหาให้มืออย่างชัดเจน

2) ต้องนำความสามัคคีของประชาชนในชุมชนมาเป็นหลักการปฏิบัติโดยส่งเสริมให้ประชาชนให้อาชีพและส่งเสริมการท่องเที่ยวรวมไปถึงการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

3) ต้องนำปัญหาของปัญหาของการช่วยเหลือในด้านสาธารณสุข เพื่อการดูแลป้องกัน และบรรเทาปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทั่วถึงแก่ประชาชนในชุมชน ทั้งมีการส่งเสริมและตรวจสอบ ปัญหาด้านคมนาคมภายในตำบลเพื่อปรับปรุงและแก้ไขแหล่งท่องเที่ยว

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย” ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจ ได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ประเด็นดังต่อไปนี้

1) ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดน และพื้นที่บริเวณโดยรอบ

2) ควรศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์หลังจากมีการพัฒนาศักยภาพแหล่งเชิงวัฒนธรรมให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจของคนทั่วไป

3) ควรศึกษาเรื่องประสิทธิภาพในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อการท่องเที่ยวเพื่อต้อนรับสมาคมอาเซียน เพื่อจะได้ทราบระดับประสิทธิภาพในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับใด

4) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน โดยเปลี่ยนขนาดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยให้กว้างและขนาดใหญ่ขึ้นอาจเป็นระดับจังหวัด ระดับประเทศ หรือเป็นองค์กรปกครองอื่น ๆ

5) ควรศึกษาวิจัยเชิงวิเคราะห์หรือรูปแบบการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลหลายมิติ เช่น สัมภาษณ์แบบเชิงลึก การสังเกตการณ์โดยมี ส่วนร่วม เพื่อต้องการทราบถึงความคิดเห็นของประชาชนได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนทุกด้าน

บรรณานุกรม

- กาญจนา แสงลี้มสุวรรณ และศรัณยา แสงลี้มสุวรรณ. (2555). การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน, บทความวารสารนักบริหาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ททท.สำนักงานจังหวัดเชียงราย. (2552). **เที่ยวไทยครีกครั้น เศรษฐกิจไทยคึกคัก** เชียงราย. กองผลิตอุปกรณ์เผยแพร่ : ฝ่ายบริหารการตลาด.
- นางกนกอร รัตนอุดมสวัสดิ์, (2545). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย**, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภัณฑิลา วิชาไ้ห่ง. (2554). **แนวทางพัฒนาการตลาดนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย**, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์